

Дубодєлов Віктор Іванович

До 80-річчя від дня народження

16 квітня 2019 р. виповнилось 80 років від дня народження відомого українського вченого в галузі матеріалознавства, металургії та технології металів, академіка НАН України, доктора технічних наук, професора, лауреата Державної премії України в галузі науки і техніки **Дубодєлова Віктора Івановича**.

Віктор Іванович народився в м. Полтаві у робітничій родині. Після навчання у школі розпочав трудовий шлях бетонником на будівництві шахт Донбасу. У 1957 р. вступив на механіко-металургійний факультет Харківського політехнічного інституту, який закінчив у 1962 р. З цього ж року почав працювати в Інституті ливарного виробництва АН УРСР (м. Київ), нині – Фізико-технологічний інститут металів та сплавів НАН України, з яким пов'язано все його трудове життя. Тут він захистив кандидатську (1971), згодом докторську дисертацію (1991); завідував лабораторією (1983 – 1985 р.); працював заступником директора з наукової роботи (1985 – 1989 р.), а з 1991 р. і до сьогодні – завідує відділом магнітної гідродинаміки. У 1998 р. В. І. Дубодєлову присвоєно вчене звання професора. В 2000 р. його обрано членом-кореспондентом, а в 2012 р. – дійсним членом (академіком) НАН України.

В. І. Дубодєлов є одним з лідерів пріоритетного напрямку, пов'язаного з вивченням механізмів і встановленням невідомих раніше закономірностей одержання функціональних металевих матеріалів при накладенні електромагнітних полів та магнітогідродинамічних (МГД) явищ у комплексі з іншими фізико-хімічними діями на металеві системи в рідкому стані та в процесі фазових переходів.

Основний напрям досліджень Віктора Івановича пов'язаний з вивченням тепломасопереносу та міжфазних взаємодій у рідкому та тверднучому металі в умовах дії схрещених електричних і магнітних полів, МГД-явищ та гідродинамічних чинників. За безпосередньої участі та під керівництвом В. І. Дубодєлова були створені і впроваджені оригінальні МГД-технології та обладнання для введення рідких алюмінію і феросплавів у сталь, здійснення комплексної термосилової та реагентної позапічної обробки ливарних та деформівних алюмінієвих сплавів, у т. ч. високоміцних багатокомпонентних алюмінієвих сплавів для потреб високотехнологічної техніки, зокрема, авіакосмічного комплексу, мідних сплавів спеціального призначення, розроблена концепція революційних МГД-технологій одержання нового покоління композиційних матеріалів, вперше у світі створено електромагнітний міксер-дозатор сталі, розроблені передумови для застосування магнітодинамічних пристроїв при безперервному розливанні

металів та сплавів. З його ім'ям пов'язано впровадження створених розробок на підприємствах України, зокрема, першого у світі потужного магнітодинамічного міксер-дозатора сталі на ЗАТ «НКМЗ», магнітодинамічних установок для алюмінієвих сплавів на заводі ім. Малишева, підприємстві «Мотор-Січ» та за кордоном – у Нідерландах, Кореї, Великій Британії.

Віктором Івановичем започатковано новий напрямок в ливарних технологіях, що ґрунтується на комбінуванні МГД-дії та заглибленої в рідкометалево середовище плазми, а кінцевою метою є одержання нового покоління композиційних матеріалів з субмікро- та наноструктурою композитних часток, синтезованих безпосередньо у матричному алюмінієвому розплаві і відповідно когерентних до нього. Новизна ряду встановлених явищ і закономірностей в процесі виконання вказаних досліджень була визнана науковим відкриттям, одним з авторів якого є В. І. Дубоделов.

Результати наукової діяльності Віктора Івановича викладені у 450 публікаціях (60 з них – в зарубіжних виданнях), серед яких 3 монографії, понад 100 авторських свідоцтв на винаходи та патентів.

Під науковим керівництвом Віктора Івановича захищено 8 кандидатських та 3 докторських дисертацій. Він розробив та викладав навчальні курси «Електромагнітна обробка матеріалів» і «Нові матеріали» для студентів НТУУ «КПІ ім. І. Сікорського». Віктор Іванович є також членом міжнародної асоціації з гідромагнітних явищ “HYDROMAG” і асоціації Інституту заліза і сталі Японії.

У 2005 р. В. І. Дубоделову присуджено Премію НАН України ім. З. І. Некрасова в області чорної металургії, у 2008 р. – Державну премію України в галузі науки і техніки, у 2017 р. присвоєно Почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

В. І. Дубоделов проводить значну науково-організаційну роботу як член секції «Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки» та тривалий час був ученим секретарем цієї секції; голова вченої ради ФТІМС НАН України; голова спеціалізованої ради з присудження вчених ступенів при ФТІМС НАН України та член такої ради при ІЕЗ ім. Є.О. Патона НАН України; заступник голови Міжвідомчої науково-технічної Ради України з проблем позапічної обробки і безперервного розливання сталі; заступник головних редакторів журналів «Процессы литья» та «Металл и литье Украины».

Вітаючи Віктора Івановича з ювілеєм, наукова громадськість, дирекція, співробітники ФТІМС НАН України і редакція журналу зичать йому здоров'я, творчого спокою, нових здобутків у його багатогранній діяльності.

